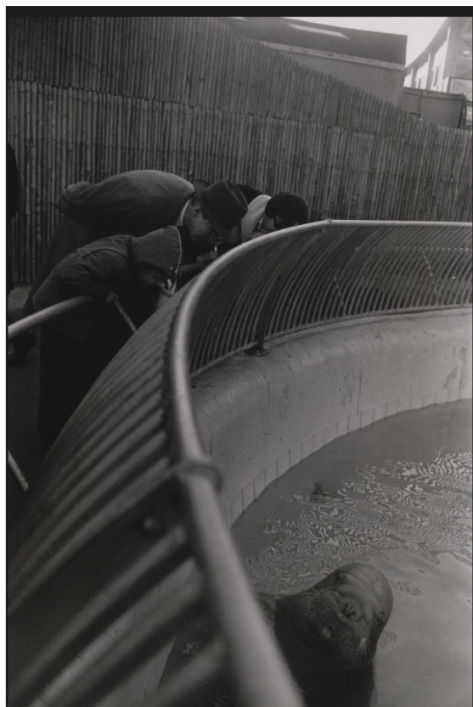

Jeg vil gå under med min verden Men verden går ikke under med mig

Garry Winogrand var ked af at eksistere, sagde han.

Garry Winogrand påstod, at han ikke ville være til stede i sine fotografier af verden, at han flygtede fra sin eksistens ind i den verden, som han fotograferede og som var fuld af løgn.

Det ikoniske i hans billeder er hans egen tilstedeværelse i dem.

Hans egen fortælling var hans eget gigantiske selvbedrag, afsløret i hans billeder.

I 1970'erne var der en higen efter noget autentisk.

Man vidste, at udviklingen var sin egen modsætning, et paradoks som eksistensen selv.

Jeg tror, at de fleste mennesker kender følelsen af, at nu må der godt lige komme en voksen! Vi kender den fra da vi var mindre og vi genkender den hos vores egne børn.

Det dejlige ved at være barn er, at man kan læne sig op ad andre, ad de voksne.

Forældreinstansen er en grundlæggende tryghedsskabende forudsætning for at kunne bygge en fortrolig omgang med verden og med mennesker op i voksenlivet. De fleste mennesker har sin verden med sig fra da de var små.

Forældreinstansen er en kompleks størrelse som samfundets institutioner kan associeres med i forhold til det voksne menneskes

verden, hvor forældreinstansen på mange måder kan sammenlignes med netop samfundets institutioner.

Troen på at der findes retfærdighed, visdom, sandhed, integritet og gensidig forståelse og anerkendelse er fundamental for det voksne menneske også. Mennesket kan ikke klare sig uden sin verden af tillid til disse værdier, uanset hvor konstruerede og fiktive de ind imellem kan opleves.

Forsvinder de, står det voksne menneske i en mere end almindeligt udfordret situation. Den verden, som er bygget op omkring dem, sitrer ved sig selv.

Nogle af de største filosoffer er blevet ramt hårdt af erfaringen af, at de store fortællinger om retfærdighed, visdom og sandhed ramlede for dem.

De var via deres egen ontologiske konstitution i stand til at fjerne deres overbevisning om de store fortællinger, som institutioner og mennesker bygger sin verden og selvforståelse op om. Deres filosofi er blevet formuleret som en redegørelse for erfaringen af det¹.

I det moderne samfund - hvor man kan sige, at hele verden hænger sammen kommunikativt, fordi den elektroniske strøm af signaler er lige meget nærværende overalt hele tiden, fordi afstanden ikke længere gør nogen forskel for, hvem og hvad der indgår i kommunikation med hinanden - er ingen fortælling isoleret, og alligevel kan man tale om inkommensurabilitet² på et hav af

¹ Nietzsche, Kierkegaard, Heidegger kan læses på den måde. Senere kommer konstruktivisternes og postmodernisterne, der ser institutionernes funktion som funderet i et mere labilt grundlag, end det der ligger i den traditionelle vesterlandske substansfikserede ontologi. Konstruktivisternes og eksistentialisterne fortvivler ikke ved erfaringen af, at samfundets institutioner er opført og virker på tidslighedens foranderlige urhav af skabelse og undergang. De er ikke offer for tabet af tro på de atidslige sandheder, men lever måske endog godt med erfaringen af, at der kun findes foranderlige kriterier for foranderlighed, og at det skabende princip er underlagt sig selv, at selv tiden er skabt sammen med det rum, det hele udspiller sig i. Bevidstheden selv er dette yderst flygtige medie, der forsvinder med sine konstruktioner, erfaringens konstant skabende og forsvindende grundlag.

² Inkommensurabilitet betyder "uden fælles målestok" i snæver matematisk forstand. Oversat til andre domæner for mening, former for symbolik, indikerer udtrykket kort og godt, at sproget, meningen, erfaringen genererer aspekter af mening, som ikke kan oversættes til andre regimer af mening, at erfaringen så at sige hviler i værdier, som opstår og går under med erfaringen, emergent, autopoietisk. Det bryder med identitetstænkningen, den kausalanalytiske form for værensforståelses patent på det at kvalificere viden som sand, forestillingen om at alt kan forklares ud fra entydige atidslige love for forandring.

parametre. Alle kan nærmest høre og tale med alle, men alligevel er det de færreste, der virkelig deler erfaring.

Den kunstige intelligens aktualiserer ontologiens betydning

Den kunstige intelligens har modsat mennesket ikke nogen forpligtende ontologi. Den insisterer ikke på det evidente i egen erfaring, men genererer autopoietisk de sproglige forudsætninger, der gør det muligt performativt at generere/opleve det, der kan kaldes meningsfulde svar på spørgsmål, formuleret på baggrund af en begrænset semantisk ramme for meningsfulde udsagn.

Maskinerne støder ikke nogen fra sig, og søger uden om modsigelsen, benytter sig af det inkommensurable i det, der kan kaldes de konstruerede kvaliteter i de sprogligt formidlede former for mening.

Maskinerne er utrættelige og har ikke behov for at konfrontere nogen med modsigelsen ud fra et overordnet krav om almengyldig rationalitet.

Hvor mennesket insisterer på det i egen erfaring evidente, der udfolder den kunstige intelligens blot sine semantiske øvelser, uden at insistere på noget.

Hvor mennesket er dømt til at leve hen i den umiddelbare forveksling af erfaringen af verden med verden selv, og hvor mennesket er dømt til at insistere på sin erfaring med udsagnet, er maskinerne derimod uden verden, erfaring, behov for at forveksle sin erfaring med verden.

Erfaringen af evidens behøver ikke at være funderet i en atidslig substantiv form for væren. Evidensen i sig selv, det at være overbevist om indholdet i en erfaring, er flygtig og foranderligt til stede, og har siden oldtidens ontologi søgt at kompensere for sin egen flygtige natur med essensmystik og fiktioner om substantivitet, atidslighed.

Ikke des mindre markerer overbevisning hos mennesket det, der gør forskellen i ontologisk forstand på menneske og maskine, nemlig det, der forklarer, hvorfor maskinerne kun er i stand til at udfolde sine semantiske øvelser uden ontologisk fundering i de værdier, som gør menneskelivet meningsfuldt, og som gør at mennesket kan ytre sig insisterende med overbevisningens vægt modsat maskinerne, der

danner udsagn uden at insistere på en sammenhængende verden af diskriminerende former for sandhed og værdi.

Maskinerne har ikke en verden, der kan bryde sammen. De er bare ligeglade, utrættelige!

Min verden kan bryde sammen og den forsvinder med mig, ligesom jeg forsvinder med min verden. Den er min konstruktion, min konstruerede virkelighed. Det var den, som jeg fik med mig fra begyndelsen.

Nogle gange er jeg meget træt og kan ikke klare konfrontationen med alverdens konflikter. I de situationer kan jeg simpelthen ikke klare at forholde mig til beretningerne fra de mange konflikter, der findes i verden lige nu.

Alverden indeholder sine konstruktioner, realitetens konstruktioner indeholder konflikterne, der igen indeholder sine konstruerede realiteter. De konstruerede realiteter er fundamentalt set inkommensurable og konflikten med dens egen symbolik er fundamentet for sin egen systemdannelse.

De meget menneskelige reaktioner, der kommer, når en verden sitrer ved sig selv, afslører en ontologiske forskel mellem mennesker og maskiner. Maskinen bliver ikke hidsig, insisterer ikke på sin egen godhed, når den møder modsigelsen, det inkommensurable. Det gør mennesket!

De dødes verden forsvandt med deres død, ligesom min forsvinder med mig. Med enhver fødsel kommer der en ny verden til. Et menneske fordobler så at sige den verden, der indeholder alle mennesker med deres konstruktion af virkeligheden.

Det ligger i min verden, at den er indeholdt i verden, og at jeg går under med min egen, forhåbentligt uden at tage den verden med mig, som den er indeholdt i.

Jeg er et med min verden, og det ligger i den, at den ikke indeholder alt, men at den er indeholdt i en verden, som indeholder det hele og som vil være uden min verden, som jeg går under med.

Vi mennesker har det svært med døden. Det er svært at forstå og affinde sig med den mulighed, at vi ikke længere er her.

Diktatorer som Hitler var parat til ikke bare at tage sin egen verden med sig i graven, men alle de andre 63 millioner mennesker, som døde under anden verdenskrig. I sin førerbunker tog han sit og Eva Brauns liv, fordi verden ikke var god nok til ham, iflg. hans verden.

Alverdens magthavere har en tilbøjelighed til ikke at ville affinde sig med, at de går under med deres verden. De vil gøre deres verden til den eneste.

Vi mennesker ved godt, at vi faktisk ikke kan tænke hinandens tanker, at vi er dømt til at nøjes med at kommunikere. Kunne vi tænke hinandens tanker ville det ikke give mening at tale sammen, for vi ville stå transparente over for hinanden, med en og samme bevidsthed. Kommunikationen kompenserer for det, at vi ikke kan tænke hinandens tanker.

Alligevel oplever vi empati, medfølelse, som kan udlægges som en slags fordobling af hinandens følelser. Det er kun psykopater, der ikke har medfølelse, fx skildret i Lars Von Triers film, "The House that Jack Built".

I optakten til pardannelsen tester vi mennesker hinanden, vi kan ikke overgive os til de mennesker, der så at sige ikke er på vores egen side. I overgangsfasen fra barn til voksenliv træder mange af os ind i parforholdet, ægteskabsinstitutionen, og her i den vestlige verden handler det for manges vedkommende om mere end bare fortællingen om ægteskabet som en ydre ramme, man kan træde ind i kontraktligt.

Kærligheden er et tema, som handler om evnen til at være noget for hinanden, at dele hinandens perspektiver og følelser, at elske. Vi kan ikke tænke hinandens tanker, men vi kan i de intime relationer nyde hinandens nydelse og være ekstremt åbne for hinanden. Vores velvære er i de intime relationer betinget af den anden. Vi deler næsten verden.

I forhold til samfundets ydre institutioner er der lidt tale om en følelse af at være omgivet af en vokseninstans.

I totalitære regimer og inden for religiøse ordener oplever medlemmerne det på samme måde i forhold til ledere og præster.

Vi står i en situation, dvs. en udvikling i verdens ledende centre, hvor autoritære typer som Trump, Putin, Sisi af Egypten og mange andre diktatorer kommer ind i lokalet, ikke som en voksen, man kan læne sig op ad, men som elefanter, der ud fra egne psykopatiske tilbøjeligheder tenderer mod at tage verden med sig i graven, fordi den rigtige verden ikke er god nok til dem. Risikoen for at det skal lykkes dem vokser i takt med den opbakning og disciplin, de opnår omkring sig.

De vil ikke affinde sig med, at deres verden forsvinder med dem.
Derfor må verden reduceres til deres konstruktion af virkeligheden
eller gå under for den.

Det forfængelige, personlighedsforstyrrede storhedsvanvid, halv- eller
helpsykopatiske individ, der går ind og får magten i kraft af de svage
sjæles behov for en forældreinstans, fx via en demokratisk
valghandling, som vi sidst så i USA, udgør menneskehedens helt
store trussel.

Truslen ligger i roden af menneskets forveksling af sin verden med
verden.

Evnen til at reflektere over de konstruktivistiske aspekter i erfaringen
og det sociale, frem for at insistere på de store intolerante former for
kosmologi og værensforståelse, kan være med til at minimere truslen.

Vejen til frihed og diversitet går over åbenhed, omstillingsparathed,
teoretisk og konkret.

Jeg er glad for, at verden hidtil har haft plads til min, og bliver her
trods alt gerne noget længere.